

6.2.2025

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS MAKEISTEN JA SUKLAAN ARVONLISÄVEROKANNAN MUUTTAMISESTA (VN/13506/2024)

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että elintarvikkeiden 14 prosentin alennettuun arvonlisäverokantaan kuuluvat makeiset ja suklaa siirrettäisiin yleiseen 25,5 prosentin suuruiseen arvonlisäverokantaan. Sen määrittämiseksi, mihin tuotteisiin sovellettaisiin yleistä verokantaa, käytettäisiin yhdistetyn nimikkeistön tullinimikkeitä.

Yleinen verokanta soveltuisi tullinimikkeessä 1704 tarkoitettuihin makeisiin ja tullinimikkeessä 1806 tarkoitettuun suklaaseen ja muihin kaakaota sisältäviin elintarvikkevalmisteisiin. Yleinen verokanta soveltuisi myös muulla kuin sokerilla makeutettuihin makeisiin, jotka ovat tullinimikkeessä 2106 90. Yleistä verokantaa sovellettaisiin nimikkeeseen 1806 kuuluvaan suklaaseen ja muihin kaakaota sisältäviin elintarvikkevalmisteisiin. Soveltamisalan ulkopuolelle suljettaisiin nimikkeeseen 1806 90 60 kuuluvat kaakaota sisältävät levitteet, nimikkeeseen 1806 90 70 kuuluvat juomien valmistamiseen käytettävät kaakaovalmisteet ja nimikkeeseen 1806 10 kuuluvat lisätyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät kaakaojauheet. Yleistä verokantaa sovellettaisiin myös nimikkeeseen 1905 32 kuuluviin vohveleihin, joka on päällystetty suklaalla, kaakaojauheella tai valkosuklaalla. Nimikkeeseen 1905 kuuluvat muut tuotteet kuten kakut, leivokset, keksit ja pikkuleivät jäisivät alennetun verokannan piiriin.

Ravintola-alan hallinnollinen taakka ja kustannukset lisääntyisivät

Kuten nimikkeisiin perustuva kuvaus osoittaa, ehdotettu lakimuutos on erittäin monimutkainen ja vaikeasti tulkittava.

Toteutuessaan lakimuutos aiheuttaisi merkittävää uutta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia elintarvikkeita myyville yrityksille. Ravitsemisliiketoiminnassa aterioiden valmistamisessa käytetään monia erilaisia raaka-aineita ja yritykset joutuisivat selvittämään valmistamiensa tuotteiden sisällön ja tarkistamaan, minkä tullinimikkeen alaisuuteen ne kuuluvat. Erityisesti vaihtuvia raaka-aineita ja käsityötä tekevissä ravintoloissa tämä on hankala toteuttaa ja teettää merkittävästi lisätyötä henkilökunnalle. Lainsäädännön monimutkaisuuden takia, yritykset eivät useinkaan pystyisi varmistamaan tuotteen oikeaa

verokohtelua itse vaan joutuisivat kääntymään kysymyksillään veroviranomaisen puoleen.

Tullinimikkeiden monimutkaisuus ja selvittämisvelvollisuus voisi johtaa annosten ja ruokalistojen lisääntyvään vakiointiin pelkästään verotuksellisista syistä. Lakiehdotuksen toteutuminen johtaisi todennäköisesti myös siihen, että yritykset muokkaisivat tarjontansa niin, että ne lisäisivät alempaan verokantaan kuuluvien tuotteiden tuotantoa ja vähentäisivät korkeammin verotettujen tuotteiden tuottamista. Esimerkiksi ravintoloissa saatettaisiin lisätä tullinimikkeeseen 1905 kuuluvien leipomotuotteiden tarjoamista ja vähentää tuotteita, jotka kuuluvat korkeammin verotettavaan nimikkeisiin.

Lakiehdotus vaikeuttaisi myös tuotekehitystä, koska uusia tuotteita kehitettäessä yrityksen olisi aina varmistettava, mihin verokantaan uusi tuote kuuluu.

Valvovan viranomaisen työmäärää lisääntyisi

Toteutuessaan muutos se aiheuttaisi merkittävästi lisätyötä valvoville viranomaisille, tullille ja verottajalle. Suurimman taakan viranomaisille aiheuttaisi ohjaus, kun yritykset varmistaisivat tulkintojaan viranomaisilta puhelimitse ja sähköpostitse. Viranomaisen olisi neuvontaa antaessaan selvitettävä, mitä raaka-aineita tuotteeseen on käytetty ja tarkistettava sovelletaanko siihen oikeaa veronumeroa. Viranomaiselle kyselyiden aiheuttama työmäärä voi olla suuri. Elintarvikealan yritysten suuresta lukumäärästä johtuen käytännön valvonta on kuitenkin lähes mahdotonta. Verottajan rajallisia henkilöresursseja olisi järkevämpää käyttää muiden asioiden hoitamiseen.

Lakiehdotuksessa tunnistetaan tilanteen monimutkaisuus, minkä vuoksi siihen on kirjattu valtuutus, jonka mukaan verohallinto ja Keskusverolautakunta voivat pyytää nimikkeen ratkaisemiseksi lausuntoa tullilta. Yhden tuotteen veronimikkeen selvittäminen voi vaatia usean viranomaisen kannanoton.

Makeisveron vaikutuksista kuluttajien käyttäytymiseen

Lakiehdotus ei kohtele yhdenvertaisesti erilaisia tuotteita, joiden maku perustuu samankaltaisiin raaka-aineisiin. Lailla pyritään ohjaamaan kuluttajien käyttäytymistä, mutta lain rakenne johtanee siihen, että suurin ohjausvaikutus kohdistuu kuluttajien valintoihin vastaavaan tarkoitukseen ostettavien tuotteiden välillä.

Makeisverosta tehdyt tutkimukset viittaavat vahvasti siihen, että tavoite kuluttajien ohjaamisesta on ei toteudu makeisveron avulla. Makeisten kysyntäjousto on tutkimusten perusteella joustamatonta, eikä verotuksen muutoksilla saavuteta toivottuja kulutuskäyttäytymisen muutoksia.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n tuoreen tutkimuksen mukaan makeisvero ja siitä seuranneet korkeammat hinnat eivät vähentäneet makeisten ja jäätelön kulutusta. Tutkimuksen mukaan laaja terveystutkimus pohjainen vero ei ohjaa kulutusta terveellisempään suuntaan. Poikkeuksena olivat virvoitusjuomat, joissa on tarjolla vastaava sokeriton tuote sokeria sisältävän juoman tilalle. Uuden veron kohdistuminen virvoitusjuomiin on perusteetonta, koska niihin kohdistuu jo nyt korotettu virvoitusjuomavero.

Suklaan maailmanmarkkinahinta nousee verotuksesta riippumatta ja veron korotuksen jälkeen suklaa on selvästi kalliimpaa kuin aikaisemmin. Tämä ohjaa kuluttajia ostamaan kotimaisen suklaan sijasta halvempia ulkomaisia suklaavalmisteita.

Makeisverolla olisi negatiiviset talousvaikutukset

Lakiesityksessä arvioitu lain verotuloja lisäävä vaikutus on epävarma. Yleisen arvonlisäverokannan korottamisen arvioitiin tuottavan selvästi enemmän verotuloja kuin todellisuudessa tapahtui. Verotuksen vaikutus kuluttajien valintoihin voi johtaa siihen, että arvioitua verotulojen lisääntymistä ei tosiasiaassa tapahdu.

Suklaan ja makeisten arvonlisäveron korottaminen tulee lisäämään näiden tuotteiden matkustajatuontia. Hintojen nouseminen luo uuden tuoteryhmän alkoholin, tupakkatuotteiden ja nikotiinipussien rinnalle, joiden matkustajatuonnista tulee houkuttelevampaa. Muutos lisää laivamatkailun houkuttelevuutta ja ohjaa myös muuta kulutusta ja verotuloja naapurivaltioihin.

Toteutuessaan lakiesitys vähentäisi elintarvikealan investointeja Suomessa ja heikentää toimialan työllisyystilannetta.

Yhteenveto

- 1. Ehdotettu makeisvero on monimutkainen ja vaikeasti tulkittava. Se aiheuttaa runsaasti hallinnollista taakkaa yrityksille ja valvoville viranomaisille.**
- 2. Lakiehdotus johtaisi yritysten tarjonnan muuttumiseen pelkästään verotuksesta johtuvista syistä.**
- 3. Lakiehdotus ei kohtele yhdenvertaisesti ja neutraalisti samankaltaisista raaka-aineista valmistettuja tuotteita.**
- 4. Tutkimukset osoittavat, että makeisverolla ei saavuteta tavoitteena oleva kuluttajien ostopäätösten muuttumista.**
- 5. Veron korottaminen lisää matkustajatuontia ja ohjaa myös muuta kulutusta naapurivaltioihin. Tämä vähentää valtion muita verotuloja, minkä vuoksi makeisveron arvioidut fiskaaliset vaikutukset ovat pienempiä kuin lakiehdotuksessa mainitaan.**
- 6. Esitys tulee toteutuessaan vähentämään investointeja Suomessa ja heikentää elintarvikealan työllisyyttä.**

Edellä mainituista syistä MaRa vastustaa uuden makeisveron käyttöön ottamista.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja